מ ד י נ ה

י ה ו ד י ת

ב ד ר ך

בס"ד, גליון מס' 21 ("מי בא" 213) – ט' אדר התשפ"ו

חֶברה לומדת

משה מת ונולד באדר

אדר נדרש בספרים **א'-דר**. כלומר אלופו-של עולם אינֶה בו לדור בתחתונים, במקדש השני שכלתה מלאכתו באדר ככתוב בעזרא(ו,טו), ולשכון בתוך כל אחד ואחד מישראל. כי הוא הרחוק ביותר מ**ניסן**, הראשון למצוות תורה שבכתב ו**ניסי** יציאת מצרים השמיימיים שנעשו על ידי משה ה"קרוב לשמים" (-ראו בגליון הקודם), ואילו על נס אדר-פורים אמרו חכמים במסכת יומא "אסתר סוף כל הנסים" הגלויים, שניתנו להכתב, וסוף המקרא (והנבואה) בכלל.

והמן הרשע שהפיל גורל לאבד את ישראל על כל החדשים וקיבל תשובה שלילית, "שמח שמחה גדולה" כשקיבל תשובה חיובית באדר, שבו מת משה, משמע לדעתו ש"עבר עידן ישראל", שאמנם יש להם עבר מפואר, אך, כפתגם הנכרי "לכל דבר טוב יש סוף" ועבר זמנם! (וכפי שכיום יש סבורים – גם בין היהודים – ש"מה לעשות": היהודיות הישנה כבר "לא רלוונטית" ופג תוקפה בעידן המודרני). אמנם מי שעיניים לו בראשו מבין את חוסר השחר שבסברא הזו, שעבר מפואר יפקע לו בכדִי, "סתם ככה", וברור לו שאדר הוא "אֵין שבין יש לישׁ", וכל עיקרו לא בא אלא להפנים למטה בארץ ובכל אדם את המסורת המפוארת בכדי לזנק אל ניסן הקרוב לבוא עם מופתים גדולים ומופלאים מן הראשונים באין-ערוך! כלומר משה אמנם מת, אך גם נולד – ולא רק בעבר הרחוק, אלא מת בכדי להוולד שוב ושוב ולהוביל מהלכים חדשים [וכלשון חכמים "לא מת משה, אלא עומד (אֵי)-**שָׁם** ומ**שָׁמֵ**ש", כמו שָׁם בסיני, בדרך תלמוד תורה שבעל-פה (הקרויה כידוע "שימוש תלמידי חכמים")].

בנגלה ובפנימיות

בנגלֶה אכן מת משה ופסקה תורה שבכתב (וה**מקרא** בכלל) כהמשך הלוחות החקוקות (הראשונות בשבועות, והשניות, בחינת ה**משנָה** ויסודות ההלכה שנמסרה לו בסיני, והורידם ביום הכפורים), אך ה**תלמוד** לכאורה לא שייך למשה, שהרי "לא הבין את דברי ר' עקיבא" (-ראו בגליון הקודם) ה"עוקר הרים וטוחנן זו בזו" בסברא אנושית ובחדוותא דשמעתא (וקשור כנראה להֶיותו ממשפחת גֵרים, יתרו ויעל, הבאים מלמטה ומבחוץ). בחינה זו שייכת לאדר-פורים בו קיימו וקבלו היהודים עליהם מאהבת הנס את התורה ברצון שלם והזדהו עימה לגמרי (והוא ה"חידוש תורה" הראשון והיחיד שחידשו הנביאים). קשה לו למשה השמיימי לראות ולהאמין בבחינה זו הארצית-אנושית, ומשום כך לא זכה להכנס לארץ (וכן מצד עצמו "כבד ממנו הדבר" להעמיד מערכת משפטית אנושית, ונזקק על-כן לעצת יתרו חותנו).

אכן באמת-לאמתו כל-עצמו של משה הוא השאיפה להכניס לארץ ולהכנס בה בעצמו, וכן בסופו של דבר קיבל את עצתו הארצית של יתרו, ואף ראה (ואולי גם הבין לבסוף) את תורת ר' עקיבא וביקש שיבוא במקומו, וכן קיבל את דברי בצלאל להקדים את המשכן לכלים, כפי הנכון מצד דרך-**ארץ**, וכפי שראה הוא עצמו בסיני בבחינת לילה וצל-אל (ונתבאר באורך בגליון הקודם), ולשם בחינה זו מת משה ונולד מחדש כחכם תלמודי "עומד ומשמש" כנ"ל. [ובאדר של פורים "מתלבש" משה ב**מרדכי**, שהוא בדורו כמשה כדברי רז"ל (ומשה הוא זה הלוקח **מור דרור** שבו רמוז מרדכי כדברי חכמים), והיינו הכח לחדש מצוה ולפעול בעולם מתוך לבו-לב ישראל החי, ורצוי הוא לרוב אחיו, גם אם פָּרשו ממנו מקצת סנהדרין, כי מעתה התורה "לא בשמים היא" ודי להטות אחר הרוב], וכך משה הוא לא רק "אבי הנבואה" אלא גם "אבי החכמה" שכל עיקרה חידושים, וראשי חכמי הדורות מכוּנים "משה".

התלמוד והמעשה

כי כן, דווקא ה**תלמוד** המופשט, עם חיוניותו וחדוותו (והביטוי האישי-אנושי שבו), הוא המביא בסופו של דבר לידי מעשה, וכן ה**מִדבָּר** הנאות לתלמוד, הוא המוביל בבוא-העת לארץ, מקום המצוות המעשיות, בעוד שהמעשה אינו מוביל לידי תלמוד, ואף הוא עצמו מתיישן עם-הזמן [ובהקשר לכך, דברים נאים ששמעתי ממורי שיחיה: אדר מזלו דגים, וסימני דגים טהורים הם סנפיר וקשקשת, והנה מאחר ש"כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר" ולא להיפך, שאלו בגמרא למה בכלל הוזכר סנפיר, הרי דיינו בקשקשת?! והשיבו: משום "יגדיל תורה ו**יאדיר**" (בחינת **אדר**!). כלומר לבירור הכשרות די בקשקשת, אך מבחינת ה"לומדות" הסנפיר (שהוא כנף הדג בו הוא פורח) הוא "המטהר הראשון". ובנפש האדם, הכנפיים שמצמיח התלמוד, מהם המוטיבציה לתכלית – לשמירת המצוות המעשיות (שנמשלו לקשקשים השומרים על גוף הדג), כך שלאמתו של דבר ה**סנפיר**

(נוטריקון **נס-פורים**!) הוא זה המוליד את הקשקשת, אך לא נשלמה הטהרה עד שתצמח זו ותופיע, ואין לך שמירה-קיימת שאין מאחוריה תלמוד כשם שאין קשקשת שאין לפניה סנפיר].

ונמצא שכל עיקר **עמלק** הבא **למלוק** ולהפריד בין השמים לארץ, ולומר שבשום פנים לא יתכן שידור אלופו של עולם בתחתונים, והוא עומד "על פרשת דרכים", במקום ה**דעת** המחברת מוחין ומדות, מתבטא בהתנגדות לתלמוד, הבלול במקרא ומשנה ומחבר הכל בחדוה [ו"ידיו של משה" שהם ככנפיו, עושות מלחמה בעמלק. אך "ידי משה כבדים" מצד בחינתו המקורית, ונצרך הוא לסיוע].

[ונמצא שבסופו של דבר משה הוא הדעת הכללית המחברת, אך במבט מלמטה נראה משה למעלה, ובמבט מלמעלה נראה למטה, כפי שאמרו רבותינו לגבי קברו של משה שעל כן לא נודע (למלכות ששלחה למצוא אותו), בבחינת "עד דלא ידע" של אדר-פורים].

* * *

עלה בידנו אם-כן, שבחינת התלמוד קודמת למעשה, ומובילה אליו לבסוף בדרך ממילא, מתוך חדַוַת הלימוד, שישנו-לעצמו גם בטרם המעשה, כבימות המִדבָּר לפני הכניסה לארץ שבה עיקר מעשה המצוות, וכימי הילדוּת בטרם נכנס הנער לעול מצוות (ומשה נקרא "ספרא רבה דישראל" כלומר מלמד מקרא לתינוקות), ושייכת גם לגויים שתרגם משה גם להם את התורה "באר היטב" בשבעים לשון, אם כי אינם שייכים עדיין למצוות. ויש לחשוב לפי כל זה גם בימינו על "מדינת תורה", משמע **חברה לומדת תורה** גם בעוד חלק נכבד מן העם רואה עצמו "חילוני" ביחס לעול מצוות.

עיקר המצוות הם בארץ הקדש, ועזיבתם "מובנת" ברבות שנות הגלות בהם אינן רלוונטיות, אולם עזיבת התלמוד שנתלוותה לכך והבורות שפשטה בעם, אינה מוצדקת ולא מחוייבת כלל. חדוות הלימוד הוא ביטוי מובהק של עצם האופי היהודי וממנה חיוניותו, חדוותו-חידוד מוחו ושמחת לבו, ומי שלא בא במגע עימו "ההפסד כולו שלו". גם אם רחוק לחשוב על חזרה מהירה למצוות, כל שכן על כפייה על המצוות, יש ויש מקום לחשוב על סבירות קרובה למדינה-חברה שספר התורה על לבה במובן הלימודי, וכפי שהמלך(-המלכות-המדינה) כותב את התורה מפי הלוויים-בני-משה וקורא בה כל ימיו.

בהחלט ניתן לתאר מדינה שהתלמוד בראש מעייניה, "משרד החינוך" הוא הנכבד מכולם במעמד ובתקציב, בראשו אדם מורם מעם (אשר אולי הוא עצמו גם נשיא המדינה) וסביבו צבא שלם של מורים דגולים המייצרים תכניות לימוד-תורה מפוארות ומשמחות כל לב, ברמות שונות לבחירת הציבור, והכל בחן ושכל טוב, ולגמרי בחינם. לא רק חינוך חובה לצעירים, אלא גם לימוד חובה למבוגרים, איש בל ייעדר ויוּדר מחדוות התלמוד, כי אין לך אדם מישראל (ובעצם גם בגויים ההגונים) שאינו שש מטבעו לדיון בסגנון תלמודי בו ניתנת הזדמנות לביטוי אישי ומתבקשות סברות חפשיות מכל סוג.

וכמובן, המדינה מקציבה זמן חופשי מעבודה לכל אדם לשם כך, וכל אדם המדיר עצמו מן התלמוד מוצא עצמו עובד שעות נוספות ללא תמורה, וגם סיכוייו לקידום מתמעטים, כי החברה כולה היא חברה לומדת-תורה ושרויה באור תורה, ושיחה ושיגה בהתאם (ואין צריך לומר שכל המביע בקול בוז לתורת-תרבות ישראל ופוגע בחברה הלומדת, או מונע את בניו מחינוך-חובה לתורה ייקנס בממונו במלוא חומר הדין). ומאידך אדם המתאמץ בתורה ומגיע להישגים נאים, בדרך הטבע ייטיב את קידומו בכל התחומים.

ניתן לתאר נושאים ממלכתיים-ציבוריים שבועיים (בהשראת פרשת השבוע) וחדשיים (לפי העונות וטבע הזמן), ומפרק לפרק סיכומים ומסקנות מתוך הלימוד הציבורי שהכל נוטלים בו חלק ומבינים במה מדובר, ובאים לביטוי בחוקים ומשפטים צדיקים. וכן נושאים שנתיים (לפי שנות השמיטה) שבסופן שבת הארץ (ושמיטת חובות אישיים וממלכתיים) לשם קידום החופש ושוויון ההזדמניות (שביובל מוכפל פי-שבע, והכל כמו-מתאפס – הארץ מתחלקת מחדש ואין לך אדם שאין לו נחלה).

וכן יישלחו תקצירים מוטעמים היטב, בשפה ברורה ובנעימה לכל קצווי תבל, והנכרים המבקרים תינתן להם ההזדמנות להשתתף בלימוד הציבורי, ואין צריך לומר תושבי הארץ שטרם התגיירו, עד שהכל יאמרו: רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת.

וכאמור כל זאת אפשרי גם בטרם חזר העם כולו לאמונת ישראל ולדת ישראל במישור האישי – מה שיתרחש בימי המשיח שללא-ספק יופיע בעקבות כך – אישיות דגולה שהכל מזדהים עימה, ש"יִבָּנה מקדש" ויוכיח בשטח איך כל פרטי התורה וחידושיה הפוטנציאליים "עובדים"; מוכיחים-עצמם בשטח וגואלים לגמרי את מצב המדינה; ה' מלכנו בראשנו, דר בתוכֵנו במקדשו ובתוך כל אחד ואחד, והעולם כולו חוזר להיות שרוי בעדן-גן אלקים.